

ÜNNEPI KÖNYVHÉT

Országszerte változatlan sikerrel, színes programmal folyik az ünnepi könyvhét.

Szerdán Rákosi Máttyás, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének első titkára felkeresett több budapesti könyvsátrát, így többek között a November 7-éti és a Nemzeti Színháznál levő sátrakat,

Fjodor Gladkov: *Nehéz esztendők*

(Új Magyar Könyvkiadó)

A nyomorúság pokla mélyebb, bugyrai fortyogóbbak és kiszámíthatatlanabbak, mint Dante szimmetrikus iszonyata. A paradicsom felé vezető út mentén is több veszély leselkedik itt, de ez a pokol mégis elviselhetőbb, mert van belőle feltámadás.

Fjodor Gladkov méreteiben és értékében egyaránt lenyűgöző regénytrilógiája saját gyermekkorát eleveníti meg. Kicsit félve írtam le ezt a szót: regény. Rám elsősorban a dokumentum erejével hatott ez a mű, és azt hiszem, ez legfőbb művészi erénye is. Minden szava föltétlenül hitelesnek tűnik, a kilencvenes évek Oroszországaról olyan élményszerű képet tár elénk, amely még álmainkban is elkísér.

Az első kötet, mely magyarul *Gyermekkorom regénye* címen jelent meg, a kis Fjodor első eszméléseit és a falusi »szabad paraszti« életet eleveníti meg. A nyomornak, a szolgaságnak és a sötétségnek ez a szentháromsága még nálunk sem ismerik évszázadok óta. Az aprótermetű, iszonyú nagyapó rémuralma a családban, az uzsorás-kupec-kulák szenteskedő diktatúrája, a csendbiztos korbács és ököl, a földesúri haszonlás és egyetlen lélekölő építménnyé áll össze. Fjodor hiú kis apjával, és gyönyörű szeretettel megrajzolt édesanyjával kis időre kijut ebből a gyilkos környezetből. A második könyv, a *Szabad élet* részint a városban, részint egy halásztelepen játszódik le. A kizsákmányolás, embernyúzás itt még tömönyebb, az életfeltételek itt is elviselhetetlenek: de az anya és fia a halásztelepen újfajta emberekkel, valódi aktív közösséggel ismerkedik meg. Csodálatos, ahogyan az eladott, elnyomott szerényke asszony hangjára talál, erejére ébred.

A *Nehéz esztendők*, a trilógia harmadik köteté ismét hazavisz a faluba. Újból az első kötetből ismeretes emberekre és viszonylatokra ismer az olvasó. És mégis minden megváltozott egy esztendő alatt.

A visszatérőket kolerajárvány, éhínség, halomba rakott koporsók fogadják. A nyomor tehát a régi, Gladkov a továbbiakban nem is részletezi iszonyú képét, csak finoman érzékelteti ott, ahol éppen szükség van rá. Az emberekben történt valami változás.

Az író a muzsikok föleszmélését, forradalmasodását rendkívüli művészi erővel ábrázolja. Világos, hogy a mai Gladkov rendszerezi, kerekíti ki félévszázadosnál is régiebb

Nagy volt az érdeklődés a könyvsorsjegyek iránt, amelyek már csak a Nemzeti Színháznál levő sátrnál vásárolhatók. A húzást vasárnap délelőtt fél 11 órakor, vidám műsorral egybekötve rendezik meg a Zeneakadémián. A jegyeket a sorsjegytulajdonosoknak tartják fenn díjmentesen.

emlékeit. De azért tudja ezt oly szuggesztív erővel véghezvinni, mert az eseményeket mindenütt a saját gyerek-szemmel keresztül látatja. A kis Fegyát halásztelepi élményei, szervezett osztályharcban való részvétele képessé tették arra, hogy sokkal tudatosabban figyelje és értékelje az otthoni eseményeket, mint a legtöbb felnőtt muzsik. Tehát nemcsak történelmi tények indokolják, hogy a harmadik kötet atmoszférája egészen más legyen, ugyanolyan győtrött, de sokkal küzdelmesebb, mint az első, hanem művészi szempontok is: a főhős szellemi fejlődése teszi lehetővé ezt a változást.

Amikor Gorkij arra buzdította, hogy írja meg ifjúsága történetét, Gladkov így felelt: »De Alekszej Makszimovics, ez nagyon kegyetlen könyv lesz.« Valóban, a *Nehéz esztendők*-re — és az egész trilógiára — az író könyörtelen realizmusa jellemző. »Nem akarom eszményíteni az akkori falusi embert, de nem akarom túlságosan komor színekkel sem megfesteni.« — írta a *Gyermekkorom regénye* előszavában. Szavához hű is maradt, éspedig érdekes módon: az első kötetben a komor színek dominálnak, a légkör hátborzongató; a harmadikban a parasztság és a nép közt élő értelmiség legjobbjainak forradalmi ereje, szívóssága domborodik ki inkább; itt némely alaknál az eszményítés nyomai is felfedezhetők. Ám ami külön-külön tán hiba volna, itt igaz művészi egységbe áll össze. Az első kötet ugyanis az átlag-családot helyezi az ábrázolás középpontjába; a harmadik, a forradal-

mi mozgalmak terjedése, és a fogékonny gyermek-hős látókörének szélesedése következtében több figyelmet fordíthat a kiemelkedő emberekre. Így ábrázolhatja csak híven az író azt, hogy az egyéni hősiesség az alja-élet micsoda mélységes tengeréből emelkedett a magasba, hogy a magasztos események micsoda mélységekből vonzótták magukhoz a legjobbakat, és hogy ezek időleges vereségei csak a »tenger« gyávaságának, tapasztalatlanóságának, a nagyapó-szerű alakok és családok millióinak a számlájára írhatók. Sokat beszélünk az egyén és a tömeg dialektikus kapcsolatáról; ebből a műből egy valóságos történelmi helyzet ábrázolása közben mozgalmasan, életszerűen élénkvarázslódik az igazság.

Még néhány szót a dokumentumszerűségről. Gladkov könyve természetesen regény abban az értelemben, hogy művészi eszközzel megrajzolt élő embereket ábrázol. A cselekménynek van fővonala, az egyes történések azonban a napi események szétágazó, majd újból összefutó bonyolult logikájához igazodnak; ez a szerkezetet epizódikussá teszi, de a mű eszmeisége, a szereplők következetes jellemrajza, jellemfejlődése a részeket gyönyörű egységbe fűzi. Egy leűnt korszak sajátos orosz társadalmi-történelmi viszonyai rajzolódnak ki belőle, egy nagy nép történelmi múltját és jelenét segít tudományos bizonyossággal megérteni.

Gladkov regényét színvonalasan fordította Gács András.

Eörsi István

*

Irodalmi kérdezz-felelek estét rendez az ünnepi könyvhét alkalmából az Állami Könyvtérjesztő Vállalat június 8-án, pénteken délután 6-kor az Írók Könyvesboltjának klubtermében (VI, Sztálin út 45.). A helyszínen feladott vagy az ÁKV propaganda csoportjához (V., Deák F. utca 15., 181—737) előre eljuttatott kérdésekre irodalomtörténészek, kritikusok és könyvkiadói szakemberek — Hegedűs Géza, Kéri László, Klaniczay Tibor, Köpeczi Béla, Nagy Péter — válaszolnak.

Az első magyar gyártmányú zongora

Szerdán délelőtt mutatták be a Lenin körüli zongorateremben az első magyar gyártmányú zongorát, amelyet a Fővárosi Tanács Hangszergyárában készítettek. Ferenczy György, a Zeneművészeti Főiskola tanára néhány zeneművet játszott az új zongorán.

A Magyar Néphadsereg művészegettsége Szófiában

A Magyar Néphadsereg Vörös Csillag Érdemrenddel kitüntetett művészegettsége megkezdte bulgáriai vendégszereplését. Az együttes első fellépésére Szófiában a Bulgária hangversenyteremben került sor. Az előadáson megjelent a bolgár kormány több tagja, valamint a külföldi követéségek képviselői.

»... Jönnek a tavaszi vizek a hegyekből. Harsányan, mohón, vadul. Nem néznek azok semmilyen akadályt, csak előre, csak előre... Ami útjukba kerül, már tépik is ki, viszik a kis fácskát, a kis házat, az okatlan állatot, az embert — ha nem vigyáz, bizony embert is... És aztán?... És aztán beleömlenek a nagy folyókba, a mindig tisztavízű folyamokba. És ott lehiggad ez a nagy tavaszi áradás, leülepszik a szenny. A mi tolvánok-

TAVASZI

Csepurin színműve a

ként — nemcsak képletesen, hanem a valóságban is elárastja az építkezést, őt is magával sodorja.

Erről szól Csepurin színműve. S az ember akaratlanul is eltűnődik azon: mennyire elmentében áll ez a dráma azzal a még öt-hat éve is divó se-